

Denizyolları ve A. K. A. Y. işletmelerile fabrika ve havuzlar idaresine aid binalardan vergi alınıp alınmayacağına dair

(Resmî Gazete ile neşir ve ilânı : 30/IV/1936 - Sayı : 3292)

No.
936

1837 sayılı bina iradları kanununun 3 ncu maddesinin birinci fıkrasında (Devlete, mülhak ve hususî bütçeler ile idare edilen teşekküllere ve belediyelere aid olub irad getirmeyecek bir cihete tahsis edilen binaların) kiraya verilmemek şartile vergiden müstesna bulunduğu yazılı olmasına, bundan başka bu teşekküllerin kanunlarındaki kayıtlara nazaran ticarî mahiyette işletmelerine binaen Denizyolları ve Akay işletmelerile Fabrika ve havuzlar idaresine aid binaların gerek tâbi oldukları idare bütçeleri itibarile, gerek bu ticarî mahiyetleri bakımından bu vasfa giremeyecekleri Maliye vekâleti tarafından iddia edilerek işletme idarelerinin buldukları binalar vergiye tâbi tutulmak istenmiş.

İktisad vekâleti ise bu idarelerin, işletme mevzuuna giren binalarının, tefsiri istenen bina iradları kanununun 3 ncu maddesinin birinci fıkrasındaki (Devlete aid) mallar arasında bulunduğunu, vazn kanununun ise, bu gibi malların vergiden istisna ettiğini ve Devlete aid mallar hakkındaki hükmün mutlakiyeti ve sarahatı karşısında vergi alınmanın doğru olmayacağını ileri sürmüştür.

Keyfiyet tetkik olundukta şu neticeye varılmıştır:

Denizyolları, Akay işletmelerile fabrika ve havuzlara aid malların hepsinin de Devlete aid olduğu kendi teşekkül kanunlarının da sarıh hükmü iktizasındandır. Ancak bunların irad getiren bir cihete tahsis edilib edilmediğinin tayini cihetini aramak lâzımgeliyor ki, bunda da bu idarelerin ellerinde bulunub kendi iştigal mevzuları haricindeki işlere tahsis edilerek kiraya verilmiş bulunanlar için esasen vergi alındığına göre müdüriyet binaları ve iskeleler gibi mahallerin de bunlar gibi doğrudan doğruya irad getiren binalar arasına sokularak vergi aranmasını, Devlete aid demiryolları binalarına kıyasen çok yerinde olarak muvafık bulunamamıştır. Çünkü bu idarelerin de yaptıkları muamele aynen demiryollarında olduğu gibi bu binalarda işletme muamelesini ifa etmekten başka bir şey değildir.

Bütçelerine ve ticarî mahiyette işleme şekillerine göre vergiye tâbi olub olmamaları noktasına gelince, bu noktada vergi ile ilgilenecek bir cihet görülemediği. Bütçesinin tanzim ve tasdik şekillerinde konan bu gibi hususî hükümler daha ziyade bu idarelerin işletmelerindeki hususiyetler göz önünde tutularak sürati temin noktasından faydalı olur mülâhazasile Yüksek Meclis tarafından kabul edilmiş bir takım kayıtlardır ki, askerî fabrikalarını ticarî sermaye ile işleyen bir kısmı hakkında da buna benzer kayıtlar mevcuttur.

Hulâsa bu idarelerin bu günkü şeklinde Seyrisefain idaresi zamanında olduğu gibi bina vergisi mevzuu noktasından değişmiş hiç bir şey görülemediği, idarelerin aldığı navlun ve ücret te bina iradları kanununun kasdettiği irad mahiyetinde telâkki edilemediğinden fıkra bu yönden bir müphemiyet görülemediği cihetle tefsire de mahal bulunamamıştır. (Cild 8 - Sayfa 30 ve Cild 10 - Sayfa 86, 117).